

Zaščita prijaviteljev – žvižgačev

Zagotavljanje sistema ravnanja v skladu z direktivo

15. februar 2023

Sprejeta je bila celostna ureditev položaja žvižgačev v zasebnem sektorju, ki prinaša tudi nove zahteve glede notranjega preverjanja skladnosti poslovanja. Ste pripravljeni?

Državni zbor je sprejel **Zakon o zaščiti prijaviteljev ("Zakon")**, ki bo stopil v veljavo 22. februarja 2023. Z Zakonom se v slovenski pravni red prenašajo določbe Direktive 2019/1937 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. oktobra 2019 o zaščiti oseb, ki prijavijo kršitve prava Unije ("**Direktiva**") – rok za prenos se je sicer formalno že iztekel, a Slovenija še zdaleč ni edina zamudnica med članicami EU, saj je doslej to obveznost v celoti izpolnilo le 10 držav.

Zakon ne predvideva le nove ureditve statusa in pravic žvižgačev v zasebnem sektorju, temveč tudi vzpostavitev in vzdrževanje notranjega sistema preverjanja prejetih prijav o kršitvah. S tem se znatno in pomembno krepi odgovornost družb za notranjo kontrolo skladnosti poslovanja, kar je sicer v tujini praksa že več let.

V širšem pogledu pa utegne biti v enaki meri kot pravilna in popolna implementacija obveznosti po predlogu Zakona pomembno tudi, da družbe širše preverijo in zagotovijo spoštovanje obstoječih področnih predpisov, ki jih zavezujejo pri poslovanju, ter vzpostavijo potrebne interne pravilnike in postopke.

1 Kakšne postopke prijave predvideva Zakon?

Zakon predvideva dve poti, prek katerih naj bi prijavitelji (tj. fizične osebe, ki prijavijo ali javno razkrijejo informacije o kršitvi, pridobljene v njihovem delovnem okolju) lahko podali prijavo kršitev – notranjo in zunanjo.

Notranja pot predstavlja primaren način podajanja prijav. Notranji sistem prijave morajo vzpostaviti vsi pravni subjekti, ki zaposlujejo 50 ali več delavcev, ter tudi nekateri drugi subjekti, ki opravljajo posebne dejavnosti. Zasebni subjekti, ki zaposlujejo 250 ali več delavcev, so dolžni notranjo pot prijave vzpostaviti v roku 90 dni od uveljavitve Zakona, to je do **23. 5. 2023**, preostali pa do **17. 12. 2023**.

Notranje podano prijavo obravnava interno imenovani zaupnik, ki po zaključeni obravnavi pripravi poročilo z ugotovitvami o utemeljenosti prijave, predlaganih in izvedenih ukrepih, s katerim seznanjati vodstvo družbe in prijavitelja. Zaupnik mora biti zaposlen v družbi – angažiranje zunanjih sodelavcev v ta namen ni dopustno. Zavezanci so dolžni Komisiji za preprečevanje korupcije ("**KPK**") letno poročati o številu prejetih, anonimnih in utemeljenih prijav ter o številu obravnavanih povračilnih ukrepov.

Le tiste družbe, ki zaposlujejo manj kot 250 delavcev, si lahko delijo sredstva za prejetje prijav in preiskave z drugimi družbami iz skupine. Obstoječi sistemi sprejemanja prijav in izvajanja preiskav, organizirani na ravni skupin, tako morda ne zagotavljajo skladnosti z Zakonom.

Wolf Theiss

Zunanje poti za prijavo se bodo prijavitelji posluževali v primerih, ko notranje prijave ni mogoče učinkovito obravnavati, ali če prijavitelj meni, da v primeru notranje prijave obstaja tveganje povračilnih ukrepov. Za sprejem in obravnavo zunanje prijave je glede na naravo kršitve pristojnih 24 različnih državnih institucij (primeroma – KPK, ATVP, AVK, AZN, Banka Slovenije, JAZMP, FURS, inšpektorati, ipd.). Pri obravnavi zunanje prijave institucija postopa skladno z relevantno področno zakonodajo in pooblastili, kar v praksi utegne pomeniti predvsem uvedbo nadzorstvenih, inšpekcijskih, prekrškovnih in v skrajnem primeru kazenskih postopkov.

2 Zagotavljanje učinkovitega sistema skladnosti z zahtevami iz Direktive in Zakona

Za družbe, ki so po Zakonu zavezane k vzpostavitvi notranje poti prijave, je zato bistvenega pomena, da vzpostavijo in vzdržujejo učinkovit, neodvisen in verodostojen mehanizem sprejemanja in preverjanja prijav, ki uživa zaupanje tako zaposlenih kot zunanjih deležnikov.

Takšen mehanizem družbi omogoča, da prepozna in preišči vse morebitne pomanjkljivosti, še preden se v njeno poslovanje vmešajo državni organi in nosilci javnih pooblastil, ter da posredno omeji število zunanjih prijav in s tem povezanih postopkov, ki lahko izdatno ovirajo njeno vsakodnevno poslovanje.

Upoštevajoč navedeno je pomembno tudi, da so obstoječi pravilniki v družbi tako vsebinsko kot postopkovno dovolj določni, da vsebujejo jasna pravila ravnanja, odgovornosti in ukrepanja v primerih nepravilnosti ali kršitev (npr. glede dajanja in sprejemanja daril, nasprotij interesov, preprečevanja korupcije, uporabe službenega elektronskega naslova in telefona, shranjevanja osebne elektronske pošte in dokumentov, varstva osebnih podatkov, preprečevanja mobinga ipd.).

3 Prepoved povračilnih ukrepov zoper žvižgače

Po Zakonu so zoper zaščitene prijavitelja prepovedani vsakršni povračilni ukrepi, primeroma prepoved odpovedi delovnega razmerja, suspenza pogodbe o zaposlitvi, premestitve na nižje delovno mesto, onemogočanja ali zadržanja napredovanja, prepoved uvedbe disciplinskega postopka ipd.

Zaščiteni prijavitelj ne krši morebitne pogodbene ali zakonske omejitve ali prepovedi glede razkritja določenih informacij (poslovnih skrivnosti) in ne nosi s tem povezane odgovornosti, če ni podal lažne prijave in meni, da je prijava nujna za razkritje kršitve. Prijavitelj prav tako ne nosi odgovornosti v zvezi s pridobitvijo ali dostopom do informacij, ki jih prijavi ali javno razkrije, če takšna pridobitev ali dostop ni samostojno kaznivo dejanje.

Zaščiteni prijavitelj lahko v primeru uvedbe povračilnih ukrepov uveljavlja sodno varstvo pred pristojnim sodiščem. Če prijavitelj zahteva izdajo začasne odredbe glede povračilnega ukrepa in izkaže, da je pred povračilnim ukrepom podal prijavo, se težji izmed pogojev za izdajo začasne odredbe (tj. da bo uveljavitev terjatve onemogočena ali znatno otežena) avtomatsko šteje za izpolnjenega.

Nadalje je podana domneva, da je škoda, ki je nastala prijavitelju, posledica povračilnega ukrepa in tako mora primeroma delodajalec dokazati, da je bil njegov ukrep zakonit, primeren in nepovezan s prijavo.

4 Kakšne so posledice za kršitelje Zakona?

Zakon razlikuje med sistemskimi, lažjimi in težjimi prekrški. Sistemski prekrški se nanašajo na kršitve obveznosti vzpostavitve notranje poti prijave, imenovanja zaupnika in poročanja KPK. Lažji in težji prekrški pa se nanašajo na razkrivanje identitete prijavitelja in povračilne ukrepe. Pri tem velja izpostaviti, da je po Zakonu izrecno kazniv že poskus oziroma grožnja navedenih ravnanj. Za vodenje prekrškovnih postopkov in izrekanje kazni je pristojna KPK.

5 Kako vam Wolf Theiss lahko pomaga

Za težje prekrške je predpisana globa v razponu od 5.000 do 20.000 EUR oziroma od 10.000 do 60.000 EUR (odvisno od velikosti gospodarske družbe), pri čemer se z globo od 300 do 2.500 EUR lahko kaznuje tudi odgovorno osebo.

Wolf Theiss ponuja celostne in hkrati po meri strank prilagojene rešitve za zagotavljanje skladnosti poslovanja, tako v luči Zakona kot drugih predpisov, in sicer:

- (i) SecuReveal: orodje za zagotavljanje skladnosti – programsko podprt zanesljiv sistem za anonimno obveščanje o nepravilnostih v družbi, ki izpolnjuje najvišje standarde varstva podatkov,
- (ii) revizijo obstoječih pravilnikov oz. pripravo novih internih pravilnikov delodajalca s področij, ki so nujna za namen vzpostavitve učinkovitega notranjega sistema skladnosti poslovanja (npr. pravilnikov o uporabi službene elektronske pošte in drugih sistemov komunikacije, uporabe delovnih sredstev in shranjevanja dokumentov),
- (iii) izobraževanja za zaposlene in vodstvene kadre s področja skladnosti in obravnave prijav,
- (iv) izkušeno ekipo odvetnikov specialistov z različnih pravnih področij za vodenje in izvedbo kompleksnejših notranjih preiskav v gospodarski družbi,
- (v) koordinacijo in komunikacijo z regulatorji in preiskovalnimi organi v primeru zunanje prijave, pri čemer lahko za razliko od drugih svetovalcev nudimo tako opremo kot tudi zaupnost odvetniških storitev.

Našo prednost poleg samih strokovnjakov s področja delovnega prava in varstva osebnih podatkov ter s področja preiskav podjetij in gospodarskega kriminala **predstavljajo bogate mednarodne izkušnje ter učinkovito čezmejno sodelovanje, kadar gre za korporacije s povezanimi družbami v regiji Srednje, Vzhodne in Jugovzhodne Evrope.**

About Wolf Theiss

Wolf Theiss is one of the leading European law firms in Central, Eastern and South-Eastern Europe with a focus on international business law. With more than 360 lawyers in 13 countries, over 80% of the firm's work involves cross-border representation of international clients. Combining expertise in law and business, Wolf Theiss develops innovative solutions that integrate legal, financial and business know-how.

For more information, please contact:

Teja Balazić Jerovšek
Partnerka

E teja.balazic-jerovsek@wolftheiss.com
T +386 1 438 0024

Simon Tecco
Senior Associate | Odvetnik

E simon.tecco@wolftheiss.com
T +386 1 438 0037

